

natuurtoets

Natuurtoets Sluiskwartier, Deventer

Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving

Opdrachtgever

Gemeente Deventer

Status

Definitief

Emmastraat 16
8011 AG Zwolle

T (038) 423 64 64
E info@ecogroen.nl
I www.ecogroen.nl

Colofon

Titel

Natuurtoets Sluiskwartier, Deventer

Subtitel

Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving

Projectcode	Datum	Status
18-245	28 maart 2019	Definitief

Auteur(s)

Martin (M.A.) Heinen

Tweede lezer

M.G. (Mark) Hoksberg

Opdrachtgever

Gemeente Deventer

© Ecogroen bv

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt, mits onder vermelding van bron en status.

Heinen, M.A. (2019). Natuurtoets Sluiskwartier, Deventer. Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving. Rapport 18-245. Ecogroen bv Zwolle.

Inhoud

Samenvatting	1
1. Inleiding	3
1.1 Aanleiding en doelstelling	3
1.2 Huidige situatie en voorgenomen ontwikkeling	3
2. Kader en methode	5
2.1 Wettelijk kader	5
2.2 Onderzoeksmethode	6
3. Gebiedsbescherming	8
3.1 Natura 2000	8
3.2 Natuurnetwerk Nederland	9
4. Soortbescherming	10
4.1 Flora	10
4.2 Zoogdieren	11
4.3 Broedvogels	13
4.4 Amfibieën	15
4.5 Overige soortgroepen	15
5. Geraadpleegde bronnen	16
Bijlagen	
Bijlage 1 - Ligging van het plangebied en waarnemingen	

Samenvatting

Aanleiding en doelstelling

Voorliggende natuurtoets is uitgevoerd op verzoek van de gemeente Deventer. Het onderzoek is noodzakelijk ter ruimtelijke onderbouwing van de voorgenomen herontwikkeling van het Sluiskwartier. Er zullen diverse panden worden afgebroken en er vindt ingrijpende renovatie en herontwikkeling plaats. In 2014 en 2015 heeft Ecogroen een quickscan natuurtoets en aanvullend onderzoek naar vleermuizen en broedvogels met jaarrond beschermde nesten uitgevoerd voor hetzelfde gebied. Sindsdien is de Wet natuurbescherming in werking getreden en is de natuurtoets geactualiseerd.

De natuurtoets is bedoeld om inzicht te krijgen in mogelijke effecten op aanwezige natuurwaarden die op kunnen treden als gevolg van voorgenomen werkzaamheden ten behoeve van de herontwikkeling. Wet- en regelgeving voor bescherming van natuur verplichten vooraf te toetsen of activiteiten conflicteren met beschermde natuurwaarden.

Gebiedsbescherming

- Het plangebied ligt niet in Natura 2000-gebied. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied is 'Rijntakken'. Dit gebied ligt op een afstand van circa 140 meter van de voorgevels aan het Pothoofd. Gezien de aard van de werkzaamheden op een al dicht bebouwde locatie langs drukke verkeersaders zijn geen directe negatieve effecten te verwachten op instandhoudingsdoelen van Rijntakken en andere natuurgebieden die zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming. Er kan echter wel sprake zijn van negatieve effecten door stikstofemissies vanuit het plangebied.
- Het plangebied maakt geen deel uit van het Natuurnetwerk Nederland. Het dichtstbijzijnde NNN-gebied ligt op een afstand van circa 30 meter aan de overzijde van de drukke verkeersader het Pothoofd. Er zijn geen additionele negatieve effecten als gevolg van de herontwikkeling op het functioneren van het NNN te verwachten.

Soortbescherming

- Er zijn geen beschermde plantensoorten of plantensoorten van de Rode Lijst aangetroffen of te verwachten.
- In de bebouwing in het plangebied zijn twee verblijfplaatsen van Gewone dwergvleermuis aanwezig en één verblijfplaats net buiten het plangebied; in de Schippersflat. Er zijn geen geschikte holtes voor boombewonende vleermuizen aanwezig. Het plangebied is geschikt als foerageergebied voor diverse vleermuissoorten.
- In de niet van binnen onderzochte panden zijn mogelijk verblijfplaatsen van Steenmarter aanwezig.
- In het plangebied zijn vaste verblijfplaatsen van algemene, grondgebonden zoogdiersoorten en amfibieën aangetroffen en/of te verwachten.
- Er zijn in het plangebied geen vogelsoorten aanwezig of te verwachten waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn. Binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden is broedbiotoop aanwezig voor algemene vogelsoorten van bebouwing, bomen, struwelen, tuinbeplanting en gevelbegroeiing.
- In het plangebied zijn geen vaste verblijfplaatsen van reptielen, ongewervelden en vissen aangetroffen of te verwachten die bescherming genieten, uitgezonderd soorten waarvoor een vrijstelling van onthefingsplicht geldt in de provincie Overijssel.

Advies en vervolgstappen

- De emissie als gevolg van de voorgenomen sloop, de inrichting van het terrein, de permanente ingebruikname van de Brinkgarage en daarmee gepaard gaande vervoersbewegingen is ten tijde van het schrijven van dit rapport nog niet vast te stellen. De verwachting is dat stikstofdepositie geen negatief effect zal hebben op instandhoudingdoelen van het Natura 2000-gebied Rijntakken en overige gebieden. Om dit aan te tonen adviseren wij om als de plannen voor inrichting van het gebied meer concreet zijn, met het rekenprogramma AERIUS de stikstofdepositie op omliggende Natura 2000-gebieden in beeld te brengen voor de huidige feitelijke situatie en de beoogde situatie.
- Geadviseerd wordt om de groeiplaatsen van de invasieve exotische plantensoorten Japanse duizendknoop en Amerikaanse reuzenberenklauw zorgvuldig te verwijderen.
- Bij de voorgenomen renovatie-, sloop- en nieuwbouwplannen kunnen mogelijk twee paarverblijfplaatsen van Gewone dwergvleermuis verloren gaan. Schade aan onmisbaar foerageergebied en belangrijke vliegroutes van vleermuizen is niet te verwachten. Voor het wegnemen of verstoren van verblijfplaatsen van vleermuizen is het aanvragen van ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming noodzakelijk. Deze dient gepaard te gaan met een projectplan waarin vermeld staat hoe mitigerende maatregelen worden uitgevoerd en op welke wijze tijdelijke en permanente verblijfplaatsen voor vleermuizen worden gerealiseerd.
- Er zijn mogelijk verblijfplaatsen van Steenmarter aanwezig in het plangebied. Steenmarters maken gebruik van een netwerk van verblijfplaatsen. Naar verwachting zullen dieren gemakkelijk een andere verblijfplaats in hun netwerk kunnen betrekken. Door het verdwijnen van een incidenteel gebruikte verblijfplaats wordt de staat van instandhouding zodoende niet aangetast. Indien wordt gewerkt volgens de Gedragscode Flora- en faunawet van de gemeente Deventer is het aanvragen van een ontheffing Wet natuurbescherming voor het verwijderen van een dergelijke verblijfplaats niet nodig. Het is echter verboden om belangrijke en onmisbare vaste verblijfplaatsen, zoals kraamverblijfplaatsen van Steenmarter te verstoren. De fabriekspanden Sluisstraat 4 en 6a zijn reeds vrijgegeven. Overige, nog niet geïnspecteerde panden moeten voor eventuele sloop of renovatie nog van binnen worden onderzocht op de aanwezigheid van sporen van deze soort.
- Bij de geplande ingrepen kunnen enkele exemplaren en verblijfplaatsen van algemene, grondgebonden zoogdieren en amfibieën met een provinciale vrijstelling verloren gaan. Voor deze soorten geldt in voorliggende situatie automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen uit de Wet natuurbescherming, waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze soorten niet aan de orde is.
- Werkzaamheden die broedbiotopen van aanwezige vogels verstoren of beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. Dit is voor de meeste soorten mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering in elk geval op te starten in de periode voor half maart en na eind juli of het plangebied te controleren op broedende vogels en nesten binnen de invloedssfeer van de plannen. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd, maar is het van belang of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Bij uitvoering van de werkzaamheden in de periodes tussen half februari - half maart en half juli - half december, is het wel van belang om na te gaan of nog bewoonde nesten van vroeg of laat in het seizoen broedende soorten als Turkse tortel en Houtduif aanwezig zijn binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden.

1. Inleiding

1.1 Aanleiding en doelstelling

Voorliggende natuurtoets is uitgevoerd op verzoek van de gemeente Deventer. Het onderzoek is noodzakelijk ter ruimtelijke onderbouwing van de voorgenomen herontwikkeling van het Sluiskwartier. In 2014 en 2015 heeft Ecogroen een quickscan natuurtoets en aanvullend onderzoek naar vleermuizen en broedvogels met jaarrond beschermde nesten uitgevoerd voor hetzelfde gebied (Hoksberg 2014, 2015). Sindsdien is de Wet natuurbescherming in werking getreden en was er behoefte om de in 2015 gepubliceerde natuurtoets te actualiseren. De natuurtoets is bedoeld om inzicht te krijgen in mogelijke effecten op aanwezige natuurwaarden die op kunnen treden als gevolg van voorgenomen werkzaamheden ten behoeve van de herontwikkeling. Wet- en regelgeving voor bescherming van natuur verplichten vooraf te toetsen of activiteiten conflicteren met beschermde natuurwaarden.

In paragraaf 1.2 gaan we in op de situatie en de beoogde ontwikkeling. In hoofdstuk 2 is het wettelijk kader en de onderzoeksmethodiek beschreven. Vervolgens wordt een effectanalyse en -beoordeling gegeven ten aanzien van beschermde gebieden (hoofdstuk 3) en soorten (hoofdstuk 4). In hoofdstuk 5 zijn de geraadpleegde bronnen vermeld.

1.2 Huidige situatie en voorgenomen ontwikkeling

Het plangebied is gelegen tussen de Bokkingshang, Sluisstraat en het Pothoofd (zie figuur 1.1). Het is grotendeels bebouwd met opslagloodsen, bedrijfspanden met bovenwoningen en vijf burgerwoningen. Onder de Wilhelminabrug is een parkeergarage van twee verdiepingen aanwezig; de Brinkgarage. Er is geen permanent oppervlaktewater aanwezig. Met name aan de Sluisstraat en de achterzijde van de panden staan bomen en struiken.

Figuur 1.1: Plangrens. Bron luchtfoto: Google Maps

De architectenbureaus Landlab & Ten Bras/Westinga (2017) hebben scenario's uitgewerkt voor het Sluiskwartier. In 2017 heeft de gemeenteraad van Deventer gekozen voor het scenario Behoud & Nieuwbouw voor de verdere ontwikkeling van het gebied. Dit scenario bewaart de cultuurhistorisch waardevolle panden in dit gebied, gecombineerd met nieuwbouw. Daarnaast heeft de gemeenteraad gekozen voor het permanent behoud van de Brinkgarage (Gemeente Deventer 2018).

In voorliggende studie wordt er veiligheidshalve steeds vanuit gegaan dat alle begroeiing wordt gekapt en alle bebouwing zal worden afgebroken, omdat de exacte kap- en sloopopgave nog niet is vastgesteld. De Brinkgarage blijft behouden. De vestiging van de garage in 2005 is mogelijk gemaakt met een afwijking van het bestemmingsplan. Deze afwijking wordt in het nieuwe bestemmingsplan definitief overgenomen.

2. Kader en methode

2.1 Wettelijk kader

Wet natuurbescherming

De Wet natuurbescherming (Staatsblad 2016) regelt de bescherming van Natura 2000-gebieden, soorten en houtopstanden. In dit rapport gaan wij in op de gebieds- en soortbescherming. Aangezien het plangebied geheel binnen de bebouwde kom ligt gaan we niet in op de bescherming van houtopstanden. Voor de volledige wettekst van de Wet natuurbescherming verwijzen wij naar: <http://wetten.overheid.nl/BWBR0037552/2017-01-01>. In onderstaand kader 2.1 geven we een samenvatting van de relevante wetteksten.

Kader 2.1 Wet natuurbescherming

Natura 2000

Artikelen 2.1 tot en met 2.11 van de Wet natuurbescherming regelen de bescherming van Natura 2000-gebieden (Vogel- en Habitatrichtlijngebieden). Voor Natura 2000-gebieden zijn instandhoudingsdoelen opgesteld voor habitats, soorten, broedvogels en / of niet-broedvogels. Artikel 2.7 van de Wet natuurbescherming verplicht om vooraf te beoordelen of ingrepen / activiteiten in of in de nabijheid van Natura 2000-gebieden significant negatieve effecten kunnen hebben op de voor deze gebieden aangewezen instandhoudingsdoelen. Mocht sprake zijn van (significant) negatieve effecten dan kan het aanvragen van vergunning bij bevoegd gezag (meestal de provincie waarbinnen de ingreep of activiteit plaatsvindt) aan de orde zijn.

Bescherming van houtopstanden

Artikelen 4.1 t/m 4.6 van de Wet natuurbescherming regelen de bescherming van houtopstanden. Hiervoor zijn voornamelijk provincies verantwoordelijk. Daarnaast geldt dat gemeenten regels stellen voor de bescherming van houtopstanden. De Wnb geldt alleen voor houtopstanden met zelfstandige eenheden van meer dan 10 are of meer dan 20 bomen in één of meerdere rijen gelegen buiten een bebouwde kom Wnb-wet. Voor 'specifieke houtopstanden' zoals éénrijige populieren langs landbouwpercelen of specifieke velmaatregelen gelden uitzonderingsregels.

Soortbescherming

Artikelen 3.1 tot en met 3.11 van de Wet natuurbescherming regelen de bescherming van soorten. De bescherming van soorten is opgedeeld in drie categorieën:

- Vogels zoals genoemd in de Vogelrichtlijn (artikel 3.1 Wet natuurbescherming), in de praktijk onderverdeeld in:
 - Vogels met jaarrond beschermde nesten zoals Huismus, Gierzwaluw en Buizerd, en
 - Overige vogels wier nesten alleen tijdens het broedseizoen (periode van nestbouw, eileg, broeden en voeren van de jongen op het nest) zijn beschermd;
- Soorten van de Habitatrichtlijn (bijlage IV) en de Verdragen van Bern (bijlage II) en Bonn (bijlage I) zoals bedoeld in artikel 3.5 van de Wet natuurbescherming;
- Overige nationaal beschermde soorten (artikel 3.10 Wet natuurbescherming), onderverdeeld in:
 - Soorten waarvoor provinciaal geen vrijstelling geldt, en
 - Soorten waarvoor provinciaal wel vrijstelling geldt.

Voor het overtreden van verbodsartikelen bij ruimtelijke ingrepen is het noodzakelijk om ontheffing aan te vragen bij bevoegd gezag (veelal de provincie waarbinnen de ingreep plaatsvindt). Voor het verkrijgen van een ontheffing dient een aanvullende rapportage opgesteld te worden waarin o.a. wordt aangegeven hoe gezorgd wordt dat schade tot een minimum beperkt blijft en of compenserende maatregelen aan de orde zijn.

Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro)

De bescherming van het Natuurnetwerk Nederland (NNN; de voormalige EHS) is vastgelegd in het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro: Stb 2016 nr. 351) en uitgewerkt in provinciale verordeningen.

In het Barro staat dat bij provinciale verordening gebieden moeten worden aangewezen die het Natuurnetwerk Nederland vormen. De ligging van die gebieden wordt geometrisch vastgelegd. Bij provinciale verordening worden in het belang van de bescherming, instandhouding en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden, regels gesteld omtrent de inhoud van bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen. Voor nieuwe ontwikkelingen binnen het NNN, waarbij wordt afgeweken van het bestemmingsplan, geldt een 'nee, tenzij'-afweging. Dit houdt kortweg in dat significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN niet toegestaan is. Regels voor beoordeling van effecten op het NNN zijn vastgelegd in provinciale verordeningen.

2.2 Onderzoeksmethode

Voorliggende natuurtoets is gebaseerd op een quickscan natuurtoets in 2014 en aanvullende onderzoeken naar vleermuizen en broedvogels met jaarrond beschermde nesten in 2015 en 2018.

Quickscan natuurtoets

Het onderzoek voor de quickscan natuurtoets omvat een literatuuronderzoek en een verkennend veldbezoek. Het literatuuronderzoek bestaat uit een raadpleging van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFD¹) en regionale verspreidingsatlassen. Het veldbezoek is uitgevoerd op 28 november 2014 onder gunstige weersomstandigheden. Het plangebied en de directe omgeving zijn onderzocht door een eco-loog van Ecogroen. Op 27 november 2018 is een veldbezoek aan de Brinkgarage gebracht, waarbij deze van binnen en buiten grondig is onderzocht.

Tijdens de veldbezoeken is aandacht besteed aan beschermde soorten binnen de Wet natuurbescherming en mogelijke relaties tussen het onderzoeksgebied en beschermde gebieden. Daarnaast is in kaart gebracht of (mogelijke) jaarrond beschermde nesten van broedvogels aanwezig zijn binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden. Aanwezige en mogelijk te kappen bomen zijn geïnspecteerd op boomholtes en spleten voor vleermuizen.

Op basis van het uitgevoerde literatuuronderzoek en het veldbezoek is beoordeeld welke soorten (mogelijk) aanwezig zijn en is bepaald of het plangebied gelegen is in of nabij beschermde gebieden. Vervolgens is op basis van het voornemen bepaald welke effecten kunnen optreden op beschermde soorten en gebieden.

¹ Op de gegevens van de NDFD rusten auteursrechten.

Daaruit bleek dat in het plangebied mogelijk huismussen, gierzwaluwen en vleermuizen te verwachten zijn. Daarom is in 2015 overgegaan tot gericht nader onderzoek, dat in 2018 is herhaald. Het plangebied is conform de geldende standaarden (kennisdocumenten en vleermuisprotocol) meerdere malen bezocht; tweemaal voor Huismus, driemaal voor Gierzwaluw en viermaal voor vleermuizen. Een beschrijving van de in 2015 gebruikte methode is weergegeven in Hoksberg (2015). In het voorliggende rapport vermelden wij hoe wij in 2018 te werk zijn gegaan.

Vleermuisonderzoek

Vanwege de potenties van de bebouwing is aanvullend onderzoek naar verblijfplaatsen van vleermuizen noodzakelijk geacht. Dit is uitgevoerd conform het vleermuisprotocol (Vleermuisvakberaad 2017). In deze situatie was het noodzakelijk om in de periode van half mei tot en met september 2018 vier bezoeken te brengen. Deze zijn met 1-2 personen uitgevoerd (zie tabel 2.1). Het betreft:

- Twee nachtelijke bezoeken in de periode mei tot half juli welke gericht zijn op kraamkolonies en zomer-verblijfplaatsen;
- Twee nachtelijke bezoeken van half augustus tot eind september gericht op baltslocaties, paarverblijfplaatsen en het zwermen bij massawinterverblijfplaatsen.

Tabel 2.1 Overzicht van in 2018 uitgevoerde vleermuisonderzoeken.

Datum	Aantal personen	Type bezoek	Tijdstip	Weer
4 juni 2018	2	Avond	21:00-23:00 uur	Half bewolkt, droog, weinig wind, 17 °C
27 juni 2018	2	Ochtend	03:00-05:00 uur	Helder, droog, matige wind, 14°C
9 september 2018	1	Avond	20:00-22:15 uur	Half bewolkt, droog, windstil, 20°C
30 september 2018	2	Avond	19:00-22:00 uur	Licht bewolkt, droog, matige wind 12°C

Gierzwaluwonderzoek

Het onderzoek naar Gierzwaluw is uitgevoerd conform de eisen van het kennisdocument voor deze soort (BIJ12 2017a). Hiervoor hebben we drie avondbezoeken in de vereiste periode van 1 juni- tot 15 juli uitgevoerd op 4 en 19 juni en 11 juli 2018. Tijdens deze bezoeken is door één persoon gelet op Gierzwaluwen die hun nestplaatsen in - en uitvliegen en andere nestindicerend gedrag vertonen. De bezoeken zijn uitgevoerd bij bestendig droog en warm weer.

Huismusonderzoek

Voor Huismus zijn conform de eisen van het kennisdocument voor Huismus (BIJ12 2017b) twee dagbezoeken uitgevoerd op 29 april en 12 mei 2015. Tijdens deze bezoeken is het aantal territoria/broedgevalen vastgesteld. Daarnaast zijn tijdens avond- en vroege ochtendbezoeken voor vleermuizen en Gierzwaluw aanvullende waarnemingen van Huismus verzameld. In de tussentijd is potentieel geschikte bebouwing voor Huismus in het plangebied afgebroken. Het huismusonderzoek is dan ook niet herhaald in 2018.

3. Gebiedsbescherming

3.1 Natura 2000

Het plangebied ligt niet in Natura 2000-gebied. Het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied is 'Rijntakken', in dit geval de uiterwaarden aan de westzijde van de IJssel. Dit gebied ligt op een afstand van circa 140 meter van de voorgevels aan het Pothoofd. Gezien de aard van de werkzaamheden (het slopen en herontwikkelen van panden) op een al dicht bebouwde locatie langs drukke verkeersaders (Wilhelminabrug en Pothoofd) zijn geen negatieve effecten zoals ruimtebeslag, additionele verstoring door geluid en licht te verwachten op instandhoudingsdoelen van Rijntakken en andere natuurgebieden die zijn beschermd onder de Wet natuurbescherming.

Sinds 1 juli 2015 is het Programma Aanpak Stikstof (PAS) in werking, waarmee de stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden wordt gereguleerd. Emissie van stikstofoxiden ontstaat onder andere door verbranding van fossiele brandstoffen bij stook van CV-installaties of in het verkeer. De stikstof slaat in het plangebied en omgeving neer (stikstofdepositie) en kan negatieve effecten op beschermde natuur hebben tot op vele kilometers afstand van de bron. Stikstof heeft een vermestend en verzurend effect waarvoor diverse planten en vegetaties gevoelig zijn. Daardoor kan (significant) effect ontstaan op voor stikstof gevoelige kwalificerende habitattypen.

Het rekenmodel AERIUS Calculator is ontwikkeld om de te verwachten emissie van stikstof van een project te berekenen en te bepalen of er (voldoende) ontwikkelruimte in het betreffende Natura 2000-gebied beschikbaar is. Het PAS gaat uit van een drempelwaarde en een grenswaarde.

In het plangebied zijn in de huidige en de toekomstige situatie diverse emissiebronnen te verwachten. Te denken valt aan emissie gedurende sloop en nieuwbouw, stook door CV-installaties. Er moet ook rekening worden gehouden met de verkeersaantrekkende werking van de woningen en bedrijven in het plangebied, alsmede het verkeer dat wordt aangetrokken door de aangeboden parkeervoorzieningen.

De emissie als gevolg van de voorgenomen sloop van gebouwen, de inrichting van het terrein en daarmee gepaard gaande vervoersbewegingen is ten tijde van het schrijven van dit rapport nog niet vast te stellen. De verwachting is dat stikstofdepositie geen negatief effect zal hebben op instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied Rijntakken en overige gebieden. Er worden namelijk oude en slecht geïsoleerde gebouwen afgebroken, waar nieuwe en energiezuinige voor in de plaats komen. Te behouden bebouwing wordt gerenoveerd, waardoor energieprestaties zullen worden verbeterd. De netto stikstofemissie van de bebouwing zal zodoende naar verwachting dalen.

De permanente ingebruikname van de Brinkgarage heeft vermoedelijk geen invloed op de verkeersaantrekkende werking omdat er voor bezoekers geen wijzigingen optreden. Er vindt (behoudens onderhoudswerkzaamheden) geen verbouwing plaats. Als in het nieuw vast te stellen bestemmingsplan echter gelegenheid wordt geboden om in de toekomst het aantal parkeerplaatsen uit te breiden, dan dient het verschil tussen het huidige feitelijke gebruik en het maximale toekomstige gebruik in beeld te worden gebracht door middel van een modelberekening met het rekenprogramma AERIUS. Dit geldt ook voor een eventuele uitbreiding van de in het bestemmingsplan toegestane parkeergelegenheid op het open midde-terrein tussen Pothoofd en Sluisstraat.

We adviseren om een modelberekening te laten uitvoeren met het rekenprogramma Aeries. Hiermee kunnen we de stikstofdepositie vanuit het plangebied op omliggende Natura 2000-gebieden in beeld te brengen voor de huidige feitelijke situatie en de beoogde situatie.

3.2 Natuurnetwerk Nederland

Uit de Atlas van Overijssel blijkt dat het plangebied geen deel uit maakt van NNN-gebied (Provincie Overijssel 2018). Het dichtstbijzijnde NNN-gebied ligt op een afstand van circa 30 meter aan de overzijde van de drukke verkeersader het Pothoofd. Aangezien het reeds een drukke plek is met veel auto- en scheepvaartverkeer zijn er geen additionele negatieve effecten als gevolg van de herontwikkeling op het functioneren van het NNN te verwachten. Vervolgstappen ten aanzien van NNN-gebieden zijn daarmee niet aan de orde.

4. Soortbescherming

4.1 Flora

Een specifieke groep in de Deventer flora is de groep van de pothoofdplanten. Deze groep van planten heeft rond 1900 landelijke bekendheid gekregen. Het zijn uitheemse planten die indertijd onopzettelijk zijn aangevoerd, meestal met zaad dat meekwam met goederen of dieren. Belangrijke vestigingsplaatsen van dergelijke soorten waren spoorwegemplacementen, opslagplaatsen en havens. Het Pothoofd in Deventer was zo'n plek, waar onder andere via een graanpakhuis uitheemse planten het land binnenkwamen (Lam 2013, Katz 1898). In de loop der jaren is het aantal pothoofdplanten sterk afgenomen. Wel komen adventieven voor, maar zij zijn niet meer gebonden aan het Pothoofd. In het plangebied zijn tijdens het veldbezoek geen typische pothoofdplanten meer aangetroffen. De flora bestaat alleen nog maar uit algemene en weinig kritische plantensoorten die thuishoren tussen verhardingen, in tuinen en stedelijke beplanting. Het gaat om soorten als Gewone melkdistel, Klein liefdegras, Harig knopkruid, Stinkende gouwe, Grote zandkool, Canadese fijnstraal, Muurpeper, Vogelmuur, Heermoes en Klimop. Eén muurtje herbergt enkele exemplaren van Muurvaren.

Tijdens een grootschalige florakartering in 2018 waar het plangebied ook onderdeel van uitmaakt zijn ook Groot hoefblad, Jakobskruid, Moerasspirea, Pastinaak en Peen waargenomen (Heinen & Brendeke 2018).

Er zijn geen in de Wet natuurbescherming beschermde of Rode Lijstsoorten waargenomen in het plangebied. Op basis van de aangetroffen soortensamenstelling, de terreingesteldheid en bekende verspreidingsgegevens worden deze soorten ook niet verwacht. Het nemen van juridische vervolgstappen ten aanzien van de soortgroep flora is in het kader van de Wet natuurbescherming niet aan de orde.

In het plangebied zijn aan de achtergevels van de gebouwen langs het Pothoofd tevens kleine groeiplaatsen aanwezig van de invasieve exoten Japanse duizendknoop en Reuzenberenklauw. De Japanse duizendknoop is zo sterk dat deze in staat is met haar meterslange wortels schade aan te richten aan fundering of ondergrondse leidingen. Daarnaast kan Japanse duizendknoop zich in hoog tempo uitbreiden waardoor schade al op korte termijn kan ontstaan. Zelfs kleine stukjes stengel en wortel kunnen weer uitlopen en nieuwe groeiplaatsen vormen. Belangrijk is dat deze plant op de juiste wijze en volledig wordt verwijderd. De Reuzenberenklauw kan door huidcontact zorgen voor ernstige brandwonden en allergische reacties en is eveneens moeilijk uit te roeien.

Ten opzichte van invasieve exoten van de Unielijst (zie kader 4.1 en website van rijksoverheid) gelden bepaalde verboden. Japanse duizendknoop staat voorlopig nog niet op de zogeheten Unielijst, maar is in Nederland wel een groot probleem. Mogelijk wordt Japanse duizendknoop om deze reden op korte termijn aan de Unielijst toegevoegd.

Gezien de potentiële overlast en schade die de soort kan aanrichten adviseren we om de groeiplaats van Japanse duizendknoop preventief te verwijderen tijdens de sloopwerkzaamheden. Let wel, invasieve soorten vragen specifieke aandacht bij beheer en verwijderen. Zo dient zorgvuldig gewerkt te worden tijdens maaien en of verwijderen van de groeiplaats: alle plant- en wortelfragmenten dienen in een aparte

afvalstroom van het terrein te wordt afgevoerd naar een erkende verwerker van invasieve exoten. Voor een overzicht zie <http://bvor.nl/invasieve-exoten/>.

Kader 4.1 Invasieve exoten op de unielijst

Per 3 augustus 2016 geldt een Europees verbod (EU-exotenverordening 1143/2014) op bezit, handel, kweek, transport en import van een aantal schadelijke exotische planten en dieren. Deze soorten staan op de zogenaamde Unielijst.

Deze invasieve exoten zijn op de Unielijst geplaatst omdat ze in delen van de EU schade (kunnen gaan) toebrengen aan de biodiversiteit en/of ecosysteemdiensten. Ze kunnen ook nadelige gevolgen hebben voor de menselijke gezondheid, veiligheid of de economie. Men mag onder andere geen handel drijven met een soort die op de Unielijst staat. Verder geldt voor lidstaten de plicht om in de natuur aanwezige populaties op te sporen en te verwijderen of de populatie zodanig te beheren dat verspreiding en schade zoveel mogelijk wordt voorkomen.

4.2 Zoogdieren

Vleermuizen

Het leefgebied van vleermuizen bestaat uit verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden (zie ook kader 4.1 volgende pagina). Hieronder worden deze onderdelen nader beschreven en op welke wijze ze beschermd zijn.

Kader 4.1 Vleermuizen

Verblijfplaatsen

Verblijfplaatsen kunnen zich bevinden in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bomen, huizen, kelders et cetera en kunnen aanwezig zijn in de vorm van kraamverblijven / zomerverblijven, baltslocaties / paarverblijven en winterverblijven. Verstoring, beschadiging, vernietiging of het verwijderen van deze verblijfplaatsen is verboden.

Vliegroutes

Voor oriëntatie tijdens de trek van en naar hun verblijfplaatsen en foerageergebieden gebruiken vleermuizen veelal jarenlang dezelfde structuren. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (bijvoorbeeld rijen woningen, watergangen en bomenrijen) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'onmisbaar' en zodoende beschermd.

Foerageergebieden

Locaties waar insecten aanwezig zijn, bijvoorbeeld langs randen van bossen, bomenrijen of boven water zijn van belang als foerageergebied voor vleermuizen. Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Wet natuurbescherming echter geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie.

Verblijfplaatsen

Op basis van de biotoopbeoordeling tijdens de quickscan in 2014 is besloten om nader onderzoek te doen naar verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen. In 2015 is één zomerverblijfplaats van Gewone dwergvleermuis aangetroffen in het appartementenblok Pothoofd 129-147 (Hoksberg 2015). In 2018 is het onderzoek geactualiseerd en toen is in hetzelfde dak enkele meters verderop weer een zomerverblijfplaats vastgesteld. Gedurende beide onderzoeken in de paarperiode werd hier bovendien fanatiek

gebalst door een rondvliegend exemplaar. Vermoedelijk hangen de waarnemingen samen en gaat het om een zomer- en paarverblijf van een mannelijk dier.

Daarnaast is in de sierlijst van de voorgevel van het pand van de Boze Goudvis (Pothoofd 115) een zomer-verblijfplaats en baltsterritorium van Gewone dwergvleermuis aanwezig (zie bijlage 1). Ook deze hangen naar alle waarschijnlijkheid samen. Samengevat zijn in het plangebied twee paarverblijfplaatsen aanwezig. Net buiten het plangebied waren zowel in 2015 als in 2018 een zomer- en paarverblijfplaats van een Gewone dwergvleermuis aanwezig in de Schippersflat (Hoksberg 2015).

Voor het wegnemen of verstoren van verblijfplaatsen van vleermuizen is het aanvragen van ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming noodzakelijk. Deze dient gepaard te gaan met een projectplan waarin vermeld staat hoe mitigerende maatregelen worden uitgevoerd en op welke wijze tijdelijke en permanente verblijfplaatsen voor vleermuizen worden gerealiseerd.

Vliegroutes en foerageergebieden

De gebouwen en tuinen in het plangebied zijn geen onderdeel van een vliegroute voor vleermuissoorten. Tijdens de veldbezoeken passeerden en foerageerden incidenteel exemplaren van Gewone dwergvleermuis. De IJssel wordt wel gebruikt als foerageergebied en vliegroute door Water- en Meervleermuis, maar er zijn steeds slechts enkele dieren waargenomen. Als gevolg van de beoogde ontwikkelingen worden er zodoende geen negatieve effecten verwacht op essentiële vliegroutes en foerageergebieden in het plangebied en directe omgeving.

Grondgebonden zoogdieren

Steenmarter

Steenmarter is een van de nationaal beschermde soorten zonder provinciale vrijstelling die tijdens het vleermuisonderzoek in het voorjaar van 2018 in het plangebied is waargenomen. Het dier kwam op dat moment vermoedelijk uit de openliggende spouw tussen het appartementencomplex en Pothoofd 127. Ook maken diverse bewoners en omwonenden melding van zichtwaarnemingen (onder andere huurder van Sluisstraat 4 en Pothoofd 193: Arno ten Hoeve). Ook in de naastgelegen Raambuurt zijn waarnemingen bekend. Onder Pothoofd 193 heeft zich volgens de bewoner in het verleden een verblijfplaats van Steenmarter bevonden, die nu niet meer in gebruik is (mededeling Arno ten Hoeve).

Omdat Steenmarter verspreid door Deventer aanwezig is, kunnen verblijfplaatsen in het plangebied niet worden uitgesloten. Tijdens de quickscan hebben wij niet alle panden uitvoerig van binnen kunnen onderzoeken. Diverse gebouwen met pannendaken aan het Pothoofd zijn potentieel geschikt als verblijfplaats van Steenmarter. Bij eventuele sloop of grondige renovatie kan een verblijfplaats verloren gaan. De historische bedrijfspanden aan de Sluisstraat zijn al goed onderzocht en herbergen geen verblijfplaatsen.

Steenmarters zijn flexibel en goed in staat om in te spelen op veranderende omstandigheden. Ze maken gebruik van een netwerk van verblijfplaatsen. Naar verwachting zullen dieren gemakkelijk een andere verblijfplaats in hun netwerk kunnen betrekken. Door het verdwijnen van een incidenteel gebruikte verblijfplaats wordt de staat van instandhouding zodoende niet aangetast. Indien wordt gewerkt volgens

de Gedragscode Flora- en faunawet van de gemeente Deventer (Koop, 2010) is het aanvragen een ontheffing Wet natuurbescherming voor het verwijderen van een dergelijke verblijfplaats niet nodig.

Het is echter verboden om belangrijke en onmisbare vaste verblijfplaatsen van Steenmarter te verstoren. Dit geldt in de stad met name voor kraamverblijfplaatsen. Overige, nog niet geïnspecteerde panden moeten voor eventuele sloop of renovatie nog van binnen worden onderzocht op de aanwezigheid van sporen, zoals uitwerpselen en prooiresten.

Verblijfplaatsen van overige nationaal beschermde soorten zonder provinciale vrijstelling (zoals Eekhoorn) worden op basis van terreinkenmerken, het veldbezoek en bekende verspreidingsgegevens uitgesloten. Vervolgstappen voor deze soorten zijn niet aan de orde.

Overige zoogdieren

In het plangebied zijn vaste verblijfplaatsen van algemene grondgebonden zoogdiersoorten aangetroffen en/of te verwachten. Dit zijn onder andere Bosspitsmuis, Huisspitsmuis, Rosse woelmuis, Bosmuis en Egel. Ook zijn niet beschermde soorten als Huismuis en Bruine rat te verwachten.

Bij de geplande ingrepen kunnen enkele exemplaren van deze grondgebonden zoogdieren geschaad worden. In voorliggende situatie geldt in de provincie Overijssel automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen uit de Wet natuurbescherming, waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze zoogdieren niet aan de orde is.

Schade aan de algemene zoogdieren kan geminimaliseerd worden door werkzaamheden zoveel mogelijk uit te voeren buiten de voortplantingsperiode (maart-augustus). De minst schadelijke periode is september-november (mits vorstvrij).

4.3 Broedvogels

Bij broedvogels wordt onderscheid gemaakt in twee categorieën met een verschillende beschermingsregime (zie kader 2.1).

Van veel broedvogels zijn nesten alleen gedurende het broedseizoen beschermd. Nestlocaties kunnen dan buiten het broedseizoen zonder overtreding van de Wet Natuurbescherming verwijderd worden. Voor een aantal broedvogelsoorten geldt echter dat de nestlocaties inclusief de functionele omgeving jaarrond beschermd zijn (zie kader 4.2).

Broedvogels waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn

Kader 4.2 Broedvogels waarvan de nesten jaarrond beschermd zijn

Onder jaarrond beschermde nesten van broedvogels wordt verstaan: in functie zijnde nesten van de Ooievaar, Boomvalk, Bui-zerd, Havik, Ransuil, Roek, Wespandief, Zwarte wouw, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Kerkuil, Oehoe, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart en Huismus. Voor sommige andere soorten geldt dat de nesten jaarrond beschermd zijn als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Uit het gerichte onderzoek naar Huismus in 2015 en Gierzwaluw in 2015 en 2018 is gebleken dat beide soorten niet (meer) in het plangebied broeden (zie bijlage 1). Incidenteel werden in 2018 vogels waargenomen die afkomstig zijn uit de populatie in de naburige wijk Raambuurt.

Van Pothoofd 150 is bekend dat hier tot vermoedelijk 2011 achter de boeidelen een nest van Gierzwaluw aanwezig was (mededeling J.J. Fleurke, Vogelwerkgroep IJsselstreek). Deze gevel is nu volledig begroeid geraakt met Klimop, waardoor het nest onbereikbaar geworden is. Het nest is zodoende al lange tijd permanent verlaten en niet langer jaarrond beschermd.

Nesten van andere vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten, zoals uilen en roofvogels zijn niet aangetroffen en/of te verwachten in het plangebied.

Overige broedvogels

De bomen, struwelen, tuinbeplanting en gevelbegroeiing met Klimop in het plangebied vormen geschikt broedbiotoop voor algemene vogelsoorten als Merel, Roodborst, Heggenmus, Winterkoning, Zwartkop, Groenling, Vink en Houtduif. In sommige bebouwing kunnen Zwarte roodstaart en Witte kwikstaart tot broeden komen.

Voor alle inheemse vogelsoorten geldt een verbod op handelingen die soorten, nesten, eieren of vaste rust- of verblijfplaatsen beschadigen of verstoren. Voor werkzaamheden met schadelijke effecten op broedvogels wordt veelal geen ontheffing verleend, omdat het uitvoeren van de werkzaamheden buiten het broedseizoen over het algemeen een goed alternatief vormt. In het kader van de Wet natuurbescherming wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd, omdat deze per soort en vaak per jaar kan verschillen. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Werkzaamheden worden zo veel mogelijk buiten het broedseizoen uitgevoerd. Voor meeste soorten kan de periode tussen half maart en eind juli worden aangehouden als broedseizoen.

Bij uitvoering van de werkzaamheden in de periodes tussen half februari – half maart en half juli – half oktober, adviseren we door een ter zake kundige na te laten gaan of nog bewoonde nesten van de vroeg of laat in het seizoen broedende Houtduif en Turkse tortel aanwezig zijn binnen het plangebied.

Bij het onverwacht aantreffen van nesten van broedvogels dienen de betreffende werkzaamheden direct te worden gestaakt en direct contact te worden gezocht met de ecologisch toezichthouder (of uitvoerder). Vervolgens wordt in overleg bepaald hoe de werkzaamheden op een zorgvuldige wijze binnen de kaders van de Wet natuurbescherming kunnen worden uitgevoerd.

4.4 Amfibieën

Door de afwezigheid van permanent oppervlaktewater wordt voortplanting van amfibieën binnen het plangebied uitgesloten.

Op basis van het veldbezoek, terreinkenmerken en verspreidingsgegevens wordt overwintering van de in de Habitatrictlijn en de Verdragen van Bern en Bonn en nationaal beschermde amfibieën (zoals Poelkikker en Rugstreeppad) uitgesloten.

Wel is in het plangebied overwintering van algemene soorten amfibieën zoals Kleine watersalamander, Gewone pad en Bruine kikker overwinterend te verwachten in de strooisellaag, in ruigten en onder struweel. Bij de geplande ingrepen kunnen enkele exemplaren van vrijgestelde beschermde amfibieën geschaad worden. In voorliggende situatie geldt automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen uit de Wet natuurbescherming, waardoor het nemen van vervolgstappen voor deze amfibieën niet aan de orde is.

Effecten op amfibieën kunnen - mits de planning van de werkzaamheden dit toelaat - geminimaliseerd worden door de werkzaamheden zoveel mogelijk uit te voeren buiten de overwinterings- en voortplantingsperiode van amfibieën. De maanden september en oktober zijn in de regel het meest geschikt (minst schadelijk) voor het uitvoeren van werkzaamheden op zowel het land als in/ nabij water.

4.5 Overige soortgroepen

Op basis van de terreinkenmerken, habitateisen en bekende verspreidingsgegevens wordt in het plangebied geen voortplanting of vaste verblijfplaatsen verwacht van beschermde reptielen, vissen en ongewervelden. Het nemen van vervolgstappen in het kader van de Wet natuurbescherming is niet aan de orde voor deze soortgroepen.

5. Geraadpleegde bronnen

Literatuur

BII 12 (2017a). Kennisdocument Gierzwaluw *Apus apus*. Versie 1.0.

BII 12 (2017b). Kennisdocument Huismus *Passer domesticus*. Versie 1.0.

Broekhuizen, S. *et al.* (2016) Atlas van de Nederlandse zoogdieren. – Natuur in Nederland 12. Naturalis Biodiversity Center & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden.

Dienst Regelingen (2009). Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep.

Heinen, M.A. & H. Brendeke (2018). Flora-inventarisatie Deventer 2018. Inventarisatie van de flora in het stedelijk gebied, de uiterwaarden en bufferzone Graveland. Rapport 18-035. Ecogroen bv Zwolle.

Hoksberg, M.G. (2014). Quickscan natuurtoets herontwikkeling Sluiskwartier, Deventer. Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving en -beleid. Rapport 14-380. EcoGroen Advies BV, Zwolle.

Hoksberg, M.G. (2015). Natuurtoets Sluiskwartier, Deventer. Inventarisatie en beoordeling in het kader van natuurwetgeving en -beleid. Rapport 14-380A. Ecogroen bv Zwolle.

Katz, J. (1898). Over pothoofdplanten. *De Levende Natuur* 3 (10):188-190.

Koop, F. (2010) Gedragscode Flora- en faunawet gemeente Deventer. TAUW, Deventer.

Lam, E. (2013). *Natuur in Deventer. De sluier opgelicht*. Gemeente Deventer, Deventer.

Landlab & Ten Bras/Westinga (2017). *Scenario's Sluiskwartier Deventer*.

Ministerie van EZ (2015). Besluit van de Minister van Economische zaken van 15 oktober 2015, DGAN-PDJNG / 15129301, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.

Ministerie van I&M (2012). *Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte*.

Staatsblad van het koninkrijk der Nederlanden (2016). Jaargang 2016, Nr. 34. Wet van 16 december 2015, houdende regels ter bescherming van de natuur (Wet natuurbescherming).

Internet

Gebiedendatabase Natura 2000 (<http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000>).

Gemeente Deventer (2018). <https://binnenstad.deventer.nl/projecten/sluiskwartier/ontwikkelplan-sluiskwartier>

NDFF (<https://ndff-ecogrid.nl>) geraadpleegd 28 november 2018.

Provincie Overijssel (2017). http://gisopenbaar.overijssel.nl/viewer/app/atlasvanoverijssel_basis/v1

Provincie Overijssel (2018). <https://overijssel.tercera-ro.nl/mapviewer/> (actualisatie Omgevingsvisie 2017/2018).

RAVON.nl (website met soortinformatie over reptielen, amfibieën en vissen).

SOVON.nl (website met soortinformatie over vogels).

Vlinderstichting.nl (website met soortinformatie over vlinders en libellen).

Zoogdierenvereniging (2018). Website met soortinformatie over de Nederlandse zoogdieren.

Bijlagen

Bijlage 1 - Ligging van het plangebied en waarnemingen

Luchtfoto: ESRI World Imagery.

Project
Natuurtoets Sluiskwartier, Deventer
 Onderwerp
Waarnemingen vleurmuizen, gierzwaluw en huismus

- ◆ Zomerverblijfplaats gewone dwergvleermuis 2018
- ⚡ Baltsterritorium gewone dwergvleermuis 2018
- ◆ Zomerverblijfplaats gewone dwergvleermuis 2015
- ⚡ Baltsterritorium gewone dwergvleermuis 2015
- Nest gierzwaluw 2011 (niet meer functioneel door klimop)
- Nest huismus 2015
- Pand gesloopt
- Pand in gebruik
- Plangebied

Datum 07-12-2018	Schaal 1:1.000	Opdrachtgever Gemeente Deventer
Versie Definitief	Kaartondergrond BGT/PDOK	Getekend door K. Meinez
Kaartnummer */*	Formaat A3, liggend	Projectnummer 18-245

Emmastraat 16
 8011 AG ZWOLLE
 T 038-4236464
 I www.ecogroen.nl

